

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus LIV. De Mutuo, & Usura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS LIV.

De Mutuo, & Usurâ.

G Abrus filius familias, minorennis, dubitans, an unquam reddere possit, à fure, aliisque mutuò accipit, & dat, nec reddit in eâdem bonitate.

9. Accipit aliquid supra sortem titulo gratitudinis.
 10. Periculi, amittende sortis. 11. Lucri cessantis.
 12. Pœna conventionalis. 13. Ex contractu Legis commissoria. 14. Quia præsens pecunia melior est, quàm futura. 15. Quia obligavit se ad non repetendam sortem usque ad certum tempus. 16. 17. Quia dedit centum eâ conditione, ut si alter supervivat decem annos, reddat quadringentos, alias nihil.

18. Quia voluit contrahere modo sibi favorabile. 19. Instituit montem pietatis. 20. Inuit contractum Antichryseos. 21. Mohatra. 22. Emit res infra condignum ob anticipatam solutionem. 23. Vel carius vendit ob dilatatam solutionem. 8. Vendit fundum ad creditum, reservatâ sibi annuâ pensione. 24. A suo creditore redimit chyrographum 1000. Imper. pro quingentis. 25. Item debitum liquidum 100. aureorum pro 90. 26. Aliquid exigit pro usu sua pecunie. 27. Mutuò dat cum onere non venandi in suis agris. 28. Contractum usurarium alter cedit. 29. Usuras non restituit, quia putat earum se acquisivisse dominium, & alii spontè aliquid obtulerunt, ne capitale citò revocaretur. 30. Principe in omnibus connivente, vel etiam cooperante. Pro Relolatione.

1. QUÆR. I. Quid sit mutuum?

g. Mutuum est contractus, quo traditur dominium rei fungibilis, id est, pondere, mensura, vel numero constantis, eâ conditione, ut post aliquod tempus reddatur res similis speciei, & bonitatis.

Dicitur 1. Traditur dominium rei, ut significetur simul cum dominio omne periculum rei transire ad mutuatarium, seu eum, qui rem mutuo accepit, ita ut, quamvis casu pereat, ipsi pereat, res enim regulariter perit suo Domino; item, per hanc particulam, mutuum distinguitur a commodato, pignore, & locato, in quibus tantum usus rei conceditur, quo expleto res in individuo reddenda est.

Dicitur 2. Eâ conditione, ut post aliquod tempus reddatur, scilicet tempore à mutuante præfixo, aut si nullum est præfixum, res relinquenda est mutuataro usque ad expletum usum, & finem, ob quem mutuata est; sic frumentum agricolæ pro semente mutuatum, censetur mutuum usque ad messem.

Dicitur 3. Similis speciei & bonitatis; unde vinum regulariter reddendum est pro vino, hordeum pro hordeo, pecunia pro pecuniâ &c. nè mutuans cogatur rem suam permutare, aut deteriorem recipere contra suam voluntatem.

QUÆR. II. An mutuatarius teneatur, rem in eadem bonitate intrinsecâ, vel in eadem bonitate extrinsecâ restituere? bonitas intrinseca est quam habet res à se, seu ex natura sua, extrinseca, quam habet à communi æstimatione hominum, vel taxatione Magistratûs?

R. I. In rebus à pecuniâ distinctis, v. g. in vino, frumento &c. regulariter restituenda est res in valore intrinseco, quam habebat tempore ac-

ac-

accepti mutui, pecunia verò regulariter in valore extrinseco; hinc si mutuò accipis vinum, frumentum, &c. dum valet sex florenos, satisfacis reddendo vinum, & frumentum ejusdem bonitatis intrinsecæ, quamvis tempore restitutionis solùm valeat quatuor. Quòd si tempore restitutionis vinum, aut frumentum non haberes, potes emere simile, vel solvere, quanti tunc valet, quando restituendum est; econtra si pretium creverit, restituendum erit in toto illo valore; intellige hæc, si periculum crescendi non fuerit prævisum, vel si est prævisum, fuerit æquale periculum crescendi & decrescendi; nam si eras quasi certus, quòd res mutuata tempore restitutionis plus erat valitura, non potes plus exigere, quàm res, v. g. frumentum valuit tempore dati mutui. *Laym. Castropalao, Spor. t. 5. c. num. 16. t. Metzg. t. 13. d. 42. a. 1.* Ratio est, quòd res mutuata transeat in dominium mutuatarii, adeoque sicut periculum rei spectat ad ipsum, sic & major ille valor, solus enim valor præsens, quem res habet, dum eam das mutuò, spectat ad te; ergo ratione valoris futuri nihil exigere potes, nisi fortè eras rem tuam usque ad majorem valorem ratione damni emergentis exigere, deductis tamen expensis, quas in asservatione rei eras facturus.

5. *Dices contra jam dicta: Ergo non potero frumentum vetus mutuuum dare, ut restituatur novum, quia scio, quòd novum sit melius vetere. R.* Per se loquendo, id fieri non posse, per accidens tamen, quia mutuuario sæpè facilius est restituere novum, quàm antiquum; id licitè fiet, etiam ideo, quia fru-

men-

menta in messe, quando nova sunt, ob copiam eorum ordinariè sunt minoris pretii, quàm v. g. in Maj. vel Junio.

Dices 2. Ergo si habeam antiquam monetam, cujus valorem extrinsecum certò scio post annos augendum, non potero eam dare mutuò cum obligatione, ut in eadem specie reddatur. 2. Non potero cum tali moneta emere censum eà conditione, ut redimatur eadem moneta. R. Ad 1. Si eandem monetam eram servaturus, & expositurus in majori illo valore, aut cum lucro ad censum vel negotiationem expositurus, ratione damni emergentis potero petere majorem valorem, vel eandem monetam, aliàs non. Ad 2. Possum emere censum cum obligatione eundem eadem moneta redimendi, si sit æquale periculum, ut crescat, vel de-
 crescat valor, secùs, si sciam valorem augendum, nisi majorem valorem minori pensione compensem; nam si accipio summam pensionem, v. g. quinque in centum, & præterea velim recipere eandem monetam, quando v. g. ejus valor crevit ad quinque, habebò duplex lucrum; nec obstat, quòd pecuniam eram servaturus usque ad majorem valorem; nam tali casu non accepissem pensionem, ergo vel unum oportet dimittere, vel alterum.

Laym. Sporer l. c.

Si nullum tempus reddendi, in mutuo præfixum sit, potes repetere rem mutuatam, etiam tunc, quando plùs valet, dummodo absit dolus, imputet sibi mutuatarius, quòd non citius restituerit, hoc enim ei erat liberum, Pirrh. l. 5. tit. 19. à n. 54. Lugo dist. 25. num. 122.

3. Si mutuò accepisti pecuniam, v. g. pistolettas, debes illas reddere in illo valore extrinse-

N

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom II.

co, quem habuerunt tempore accepti mutui, ita ut, si ex post valor ille diminuatur, debeas tantundem superaddere, si augeatur, tantundem possis subtrahere; nisi & hic specialiter conventum sit, ut eadem monetâ in specie, & in valore intrinseco reddatur. Ratio horum est, quod in contractibus ad hoc attendendum sit, quod regulariter intendunt contrahentes, sed si sit æqualis spes valoris crescendi, & decrescendi, regulariter in pecuniâ attenditur valor extrinsecus, quem habebat tempore dati mutui, in frumento autem, & similibus, valor intrinsecus: Ergo, &c.

6. QUÆR. III. Quinam ex mutuo obligentur?

1. Ex speciali juris dispositione aliqui non obligantur ad reddendum mutuum, nisi in quantum mutuans probat illud in utilitatem accipientis esse conversum; tales sunt

1. Ecclesiæ, causa pia, civitas, oppidum; *l. civitas 25. ff. de rebus creditis. Auth. hoc iur. Cod. de Ss. Eccl. c. 1. de solut.* Idque juxta plures tenet de Ecclesiâ, etiam si Prælati cum consensu Capituli mutuum contraxerit; unde pro cautela suadet *Eng. l. 1. r. 35. num. 43.* ut mutuans contractui faciat inseri causam, in quam mutuum impensum; neque contentus sit solo chirographo, vel pignore, utpote quod sine solemnitatibus constitui non potest, sed faciat sibi dari fidejussores idoneos.

2. Pupilli, & minores, sive cum, sive sine tutorum vel curatorum licentia mutuum contraxerint.

3. Filiusfamilias, id est, adhuc sub patriâ potestate constitutus, etsi sit major viginti quinque annis, si sine consensu patris mutuum contraxerit, non obligatur civiliter, imò nec naturaliter, seu

sed in conscientia, ut contra *Fach, Covar, alios*.
 que docet *Gomez, Molin, t. 2, n. 2, d. 301. Less, l.*
1, c. 20, dub. 2. Wading, de cont. d. 6, dub. 4. Laym.
l. c. 15, num. 5. Sed potest se tueri exceptione *Se-*
natûs Consulti Macedon. quod nomen habet à
 quodam usurario Macedonio, qui filiis familias co-
 muni pecuniam mutuam dabat, unde filii pecu-
 nias abutentes non tantum corruptos mores indu-
 cebant, sed etiam ære alieno pressi, vitæ parentum
 præiudicabantur, ut ex hæreditate paterna possent
 debita solvere, quare *Senatûs-Consulto* cautum
 est, ut si quis filio familias pecuniam mutuam de-
 disset, ei non daretur actio vel repetitio nequidem
 post mortem patris, eisdemque *Senatûs-Con-*
sulti exceptio etiam filiabus familias, & parentibus,
 hæredibus, & fidejussoribus filiorum prodesset
l. 7, §. 4. ff. ad S. C. Maced. & cum hoc juris
 privilegium, non tantum sit in favorem filii, sed
 etiam parentum, non poterit ei filius familias re-
 nunciare etiam jurato, *Panorm. in c. 28. de jurej.*
l. 25. Wading, dub. 4. §. 1.

Excepe varios casus, quibus filius familias civi-
 ter obligatur mutuo: *Primo*, si filius habe-
 at peculium castrense, vel quasi castrense, aut
 sit miles tempore accepti mutui. *2.* Si mutu-
 um sit expensum in utilitatem patris. *3.* Si pu-
 blicè videbatur esse sui juris. *4.* Si in aliis re-
 bus quam in pecuniis mutuum acceperit, nisi id
 fraudè factum sit. *5.* Si accepit causâ studio-
 rum, vel in tali necessitate, in qua pietas patris
 recusare non poterat, *l. si quis, l. pen. ff. ad*
Macedon. l. 1. §. 2. Cod. eodem. *6.* Si filius
 in illa juxta consuetudinem terræ, (sicut in
 Hispania & plerisque partibus germaniæ) per
 patrias soleant liberari à patria potestate, tunc

mutuum, quod post contractas nuptias accipiuntur ad instar aliorum hominum, qui sui juris sunt, redere tenentur. *Molin. l. cit.*

7. QUÆR. IV. Quid & quotuplex sit usura?

R. 1. Usura est lucrum immediatè ex mutuo proveniens tanquam debitum; proinde omne id quod vi contractus mutui exigitur ultra sortem, id est ultra rem mutuam tanquam ex iustitia debitum, est usura jure naturali, Divino, & Ecclesiastico prohibita. *Ezech. c. 18. Qui ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit, hic in peccato est. Luc. 6. Mutuum dantes, nihil inde sperantes.* Iniquitas usurae consistit in hoc, quod mutuans capiat lucrum ex re non amplius sua, cum per mutuum transferatur dominium in mutuatarium, ad quem pariter spectat omnis rei ususfructus, lucrum, & periculum. Deinde 100, Imperiales, quos mutuo das, non valent nisi 100. Ergo iniquè exigis aliquid plus. *Dixi 1.* Omne quod vi contractus mutui exigitur; nam, ex alio titulo, sæpè aliquid justè exigi potest, v.g. ratione lucri cessantis, damni emergentis, aut periculi sortis, ut infra explicabitur. *Dixi 2.* Aliquid supra sortem; nam generalis hinc regula est, quod mutuatarius vi mutui ad solam sortem reddendam obligetur, omne aliud pactum, onus vel gravamen mutuo extrinsecum usura est; ut si eâ conditione mutues, ut te recommendet ad officium, ut pro te laboret, fidejubeat, sortem permutet, in meliori specie, vel difficiliori loco solvat, usurarius est. Ita communis & certa, quænam autem pacta hinc & nunc sint usuraria, in praxi judicare difficultimum est, ut constabit ex infra dicendis.

8. R. 2. Usura dividitur in realem, & mentalem; mentalis est, quando quis intendit aliquod

accipitur ex mutuo tanquam ex iustitiâ debitum, cumvis id in pactum non deducatur. Realis est, quando id clarè vel obscurè pacto inseritur. Item, usura alia est aperta, quando lucrum accipitur ratione formalis mutui; alia palliata, quando mutuum accipitur ratione alterius contractûs, virtualiter in se includit mutuum, ut si carius supra pretium vendas merces præcisè ratione differendæ solutionis, utraque usura ex jure naturæ obligat ad restitutionem, ut statim dicitur; hic in hoc ad Casum

1. Qualiter ex mutuo obligetur filius-familias, vel minorennis, constat ex n. 6. q. 3. in quâ bonitate res mutuata reddi debeat, dicitur ad 2.

2. Qui scit, vel prudenter dubitat, an unquam reddere possit, non potest sine iniustitiâ mutuum accipere, nisi in extrema necessitate, dum omnia sunt communia, aliàs enim injustè alium damnificet, vel saltem periculo damni exponeret.

3. Si à fure mutuo accepisti pecuniam furtivam nondum cum aliâ indiscernibiliter permixtam, non est propriè mutuum, quia non transfertur dominium, & teneris eam non furi, sed domino reddere.

4. Non est usura nequidem mentalis, ex sola gratitudine aut benevolentia sperare beneficium, vel officium à mutuuario, Nav. Less. Lug. num. 28, Pyr. num. 133. Velle autem per mutuum obligare mutuarium ad dandum beneficium ex gratitudine, vel benevolentia, usurarium est, ut patet ex propositione 42. ab Innoc. XI, damnata:

Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum si exigitur tanquam ex iustitiâ debitum.

num. Ratio est, quòd obligare ex pacto ad dandum aliquid ex gratitudine vel benevolentia est reverà obligare ex justitià, estque onus mutuo extrinsecum, ideòque juxta regulam superius datam facit contractum usurarium.

- II. §. Ratione justì tituli cum mutuo conjunctis aliquid licitè & sine usurâ exigì potest; primus ejusmodi titulus est, *periculum amittenda*, vel difficulter recuperandæ sortis, eò quòd nemo pro forte fidejusserit, & sit aliò deportanda, aut mutuatarius sit decoctor, non satis bonæ, vel ignotæ fidei, &c. *Reding. q. 3. a. 3. dub. 3. Metz. a. 2. num. 5. Viva op. 4. q. 3. a. 6.* Ratio est, quòd illud periculum sit mutuo extrinsecum, & pretio æstimabile. Secundus titulus est, *damnum emergens* ex mutuo, v. g. mutuans indiget pecuniâ suâ ad emenda familiæ suæ frumenta, quæ modò potest emere vili pretio, ex eo autem, quòd alteri pecunias det mutuo, & alias non habeat, cogitur postea carius emere; in hoc & simili casu potest mutuans *refusionem* damni in contractum deducere, ità tamen, ut mutuatarium præviè moneat, quia posset hic cum tali onere non velle habere mutuum. Ratio est: quòd hujusmodi periculum vel damnum sit pretio æstimabile, & nemo illud gratis subire teneatur, ergo in pactum deduci potest; si verò mutuans illud in pactum non deduxit, mutuatarius non tenetur nisi ad sortem, mutuans imputet sibi suam negligentiam, *S. Th. q. 13. de malo a. 4. ad 14.* Nisi debitor solutionem injustè differendo fuerit causa damni, *Nav. Laym. Eng. l. 5. t. 19. num. 13.* Quòd si periculum damni sit tantùm probabile, exigì quidem aliquid potest, sed non plus, quam tu ipse rationabiliter velles dare alteri hujusmodi

cius pro re subeunti. Dices : *S. Thom. opusc.*
73. c. 6. ait : Ratio periculi etiam circa sor-
tem non tollit rationem usure in mutuo, uti pro-
bat in c. naviganti ult. de usuris, quod sic
habet : Naviganti vel eunti ad nundinas mu-
tuus pecunia quantitatem, eò quod suscepit in se
periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usu-
arius est. &c. D. Th. & allegatus textus juxta
 communem, tantum est intelligendus de eo,
 qui mutuatarium vi præcisè mutui cogit ad talem
 determinatè contractum affecurationis in se erga
 periculum derivandum; nam licet mutuator æque
 ac tertius possit aliquid accipere pro securitate sor-
 tem præstanda, non potest tamen vi mutui obligare
 mutuatarium ad ejusmodi contractum secum in-
 tendendum, quia hoc esset novum onus mutuo ex-
 tra secum, quod sine usurâ imponi non potest.
 Tertius titulus est *lucrum cessans*; requiritur au- 12.
 tem, ut quis illud lucrum non tantum potuerit
 habere, sed reverà fuisset habiturus, saltem in
 comparatione animi, ut si quis centum aureos de-
 stinabat ad annum censum vel mercaturam, si det
 illos aureos mutuò, & alios non habeat, quos
 negotiationi vel censui exponat, spem lucri po-
 test in contractum deducere, quia se in gratiam
 alterius privare isto lucro est pretio æstimabile,
 & indebitum, ergo pro eo aliquid accipi po-
 test; nec contrarius est *D. Thom. Opusc. 73.*
73. ubi ait, spem lucri ab usura non excu-
pare; loquitur enim de lucro remoto, quod
quis poterat habere, non autem, quod reve-
rat habiturus ex pecunia jam ad actum
lucrosum destinata. Quartus titulus est pœna
conventionalis, ad quam se mutuatarium obli- 13.

gat, casu quo tempore præfixo fortem non restituat; pœna autem debet esse moderata, nec debet apponi ad palliandam usuram, qualiter apponi censetur, si contrabentes conveniant ad solvendam pœnam etiam in mora inculpabili, aut si mutuum detur propter spem pœnæ, vel ponatur ætior terminus, quem mutuarius verosimilius servare non poterit, & hoc modo intelligendi sunt Canones damnantes pœnam conventionalem in mutuo, *Less. Lug. Salmant. t. 14. c. 3. p. 8. §. 4. Viva. a. 7.*

14. Dices : 1. Obligatio ad pœnam conventionalem est onus mutuo extrinsecum, ergo illum exigere est usura. 2. Contractus legis commissoriae sive contractus mutui, quo in securitatem sortis debitæ, datur pignus eâ conditione, ut si mutuarius intra tempus præfixum fortem non solvat, pignus in vicem sortis cedat mutuanti, est usurarius, & ut talis reprobatur à Jure Canonico, *cap. significante de pignore*; sed contractus Legis commissoriae reverà est pœna conventionalis, quia in pœnam moræ pignus cedit mutuanti; ergo. *æ.* Ad 1. Vi mutui obligare ad conventionem ineundam est usurarium C. si alter liberè, & non in vim mutui consentit in pactum pœnale N. Sic si vi mutui velim alium obligare ad vicissim mutuandum v. g. Triticum in futuro, est usura; secus, si ille liberè se offerat ad triticum mutuo dandum. *Ad 2.* In contractu Legis commissoriae vi mutui obligo aliud ad dandum, & perdendum pignus in casu moræ; deinde in contractu Legis commissoriae mutans per pignus æquivalens vel plus valens est satis securatus de sua sorte: ergo illa pœna addita intentione usuraria in ordine ad habendum ali-

quid

quod supra sortem; econtrà ut pœna conventiona-
lis sit licita, non debet addi ex intentione lucranda
pœnæ, sed ad securitatem sortis.

6. Ab Innoc. XI. damnata est hæc Propositio 15.

41. *Cum numerata pecunia pretiosior sit nume-
randa, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuni-
am presentem, quàm futuram, potest, creditor
aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo ti-
tulo ab usurâ excusari.* Ratio damnationis est,
quòd spectato solo contractu mutui præscin-
dendo ab omni lucro, damno, & periculo,
pecunia præsens non sit melior quàm futura,
quia præsens tum esset otiosa; nec obstat,
quòd præsens possessoribus sæpè causet oble-
ctationem, quam non causat absens; nam hæc
oblectatio non est pecuniæ intrinseca, sed con-
sistit in solo affectu ad pecunias, qui affectus ma-
gis odio, quàm pretio dignus est.

7. Ab Alex. VII. damnata est hæc Propositio 16.

42. *Licitum est mutuanti aliquid supra sortem exi-
gere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad
certum tempus.* Ratio damnationis est, quòd
præscindendo à periculo, damno emergente, &
lucro cessante, nullum subeatur gravamen pretio
estimabile, etiam si quis se obliget ad non repe-
tendam sortem ad certum tempus: ergo isto titu-
lo nihil exigere potest supra sortem. Nec re-
fert, quòd juxta communiorem licitum sit ali-
quid exigere pro obligatione mutuandi in futu-
rum; nam obligatio mutuandi non est mutuum,
sed actio prævia valdè onerosa; econtrà obligatio
non revocandi mutuum est mutuum continua-
tum, nec importat onus à mutuo distinctum;
ergo quamvis ratione prioris obligationis aliquid

N s

ex.

exigi possit, non tamen ratione posterioris, *Pyrrhing. l. c.*

17. Dices: Qui rem alteri, v. g. equum dat precariò, potest aliquid accipere, ut precarium intra certum tempus non repetat. 2. Quamvis ego agrum meum non colam, si tamen me velis obligare, ut intra tres v. g. annos non colam, possum pro hoc aliquid accipere, quamvis hic non sit damnum emergens, vel lucrum cessans: ergo si velis me obligare ad non repetendum mutuum, etiamsi inde non patiar damnum, vel non cesset lucrum, aliquid exigere potero, qui habeo jus repetendi, sicut alter jus colendi agrum. 3. Obligatio non repetendi mutuum ad certum tempus, v. g. tres annos, est onerosa, & mutuo extrinseca, cum possit esse mutuum absque hac obligatione: ergo pro eâ possum aliquid accipere, sicut pro obligatione dandi mutuum in futuro, vel in loco distant. *q. Ad 1.* Qui dedit rem precariò, si aliquid exigat eâ conditione, ut rem datam intra certum tempus non repetat, hoc ipso non precarium, sed locatum constituit, quia usum rei suæ non dat precariò, sed erga pretium elocât. 2. Precariò dans vel elocans retinet dominium rei suæ, sicut & ego dominium & usum agri mei: ergo ut obligem me ad non utendum re meâ, possum aliquid exigere. Econtrâ res mutuata transit in dominium mutuatarii unâ cum usu, carere autem re mutuata, secluso damno, & lucro cessante, non est onus pretio æstimabile; hinc patet *q. ad 3.*
18. 8. Si mutuum petenti dicas: Nolo dare mutuum, sed do ducentos eâ conditione, ut si supervivas decem annos, reddas 400. secus nihil.

per se loquendo, non est usura, nec mutuum, sed contractus sponsonis, qui licitus est, si utrumque sit periculum æquale, perdendi, & lucrandi.

9. Mutuans potest aliquid accipere supra sortem, si saltem implicite velit inire contractum censûs, vi cuius v. g. pro 100. Imperialibus emerret jus percipiendi ex alterius industriâ, vel bonis fructiferis annuam pensionem quinque Imperialium, aut vellet inire contractum societatis, in quo Titius dat pecuniam, & Cajus appromittit industriam, ut cum illâ pecuniâ, quantum potest, pro utroque lucretur, ex hoc contractu Titius potest justè sperare lucrum, v. g. 12. Imper. ut autem sortem suam securam habeat, remittit Cajo 4. & ut pariter lucrum ipsi sit certum, remittit Cajo adhuc tres, & sic assecuratâ sorte habebit annuò lucrum 5, Imper. Ita *Laym. Spor. Dian. Garc. Lug. hic num. 40.* Ratio est: quia omnes hi contractus ex se sunt liciti, ut certum est, nec ostendi potest, quare in his circumstantiis fiant illiciti. Unde cum *Sà, v. usura num. 8. Tann. Dian. 1. Tom. de cont. R. 47. Tamb. hic §. 3. num. 27.* aliisque infertur, omnes modo jam insinuato contrahentes excusari ab usurâ, quamvis ignorent naturas dictorum contractuum, dummodo intendant contrahere omni meliori modo, quo justè cum suâ utilitate fieri potest, non considerando, sed supponendo adesse justum titulum, vel alium contractum excusantem. Nec obstat Bulla *De reprobabilis Sixti V.* quia hæc tantum prohibet ex vi contractûs societatis exigere contractum assecurationis, vel tantum improbat Casus jure communi usurarios. Debet autem persona, & bona mu-

mu-

mutuatarum esse fructifera; nam si nec bona mutuatarum per se, nec ipse per negotiationem fructum & lucrum afferre possit, contractus census vel societatis erit nugatorius, ideoque lucrum inde petitum palliata usura.

Dices: Ergo nullus damnandus erit usura, quia omnes intendunt contrahere modo sibi favorabiliore. *re. N. Ass.* Nam sæpè non intendunt tales contractus, sed formale mutuum, tunc autem aliquid exigere supra sortem erit usura. Deinde quando persona aut res alterius non est fructifera, non potest in iis constitui census, neque contractus societatis super lucro, quod nunquam sperari potest, adeoque tunc aliquid propterea exigere erit usura.

10. Licitum sunt Montes Pietatis; publicam auctoritate erecti. Patet ex Concilio Laterano & Tridentino. *sess. 22. c. 8. 9. § 11. Viv. op. 4. q. 3. a. 1.* In his Montibus quilibet relicto pignore mutuum habere potest eam conditione, ut intra certum tempus pignus recipiat, & mutuum restituat cum moderato auctuario supra sortem solvendo; vel si intra præfixum tempus non sit solvendo, pignus vendatur, & detracta sorte exiguoque auctuario residuum de venditione pignoris debitori restituatur. Ratio est, quod hi montes (idem est de Lombardis publicam auctoritate erectis, in quibus aliquando 15. dantur annuè in 100.) sunt liciti, quia agunt communem causam, subeunt onus conservandi pignora, debent esse parati ad omnes casus, eumque in finem alunt suos ministros. Bursæ, in quibus mercatores privatam auctoritate constituunt pretia mutuatorum, cambiorum, &c. à plerisque reprobandur.

11. Contractus Antichrifeos, quo pro affecu- 21.

ratione fortis mutuo datae, accipitur pignus vel hypotheca cum jure, hypothecâ v. g. agro utendi, fructusque percipiendi, donec summa mutua restitatur (hic contractus dicitur Germ. *in Pfandschaff*) quamvis à Jure civili toleretur, tamen tanquam usurarius reprobatur à Jure Canon. c. 1. & 2. de usuris, ubi dicitur: *Fructus pignoris sine usura non cedere lucro creditoris, sed computandos esse in exonerationem sortis. S. Th. Cajet. Soto, Eng. num. 17.* Ratio est, quia vi mutui aliquid accipere ultra sortem, usurarium est; atqui hoc hinc contingit; ergo. Possunt tamen adesse alii tituli, vi quorum pars fructuum exigi posset, v. g. ob lucrum cessans, damnum emergens; imò juxta communioem, si contrahens velit inire contractum optimo modo, quo potest, virtualiter inire contractum censûs vel societatis, & per consequens tantum potest accipere ex fructibus, quantum deberetur, si pecuniam formaliter posuisset ad censum, vel societatem. *V. Cas. 60. num. 12.*

12. Contractus Mohatra, quo venditur res 23.

justo sed magno pretio, cum pacto eandem minori pretio revendendi, est illicitus; v. g. vendo tibi equum ad creditum summo pretio, quod est 100. Imper. sub obligatione illum mihi statim revendendi pro infimo pretio, v. g. 90. Imper. Constat id ex Proposit. 40. ab Innoc XI. damnata: *Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem persona cum contractu revenditionis etiam praevisio in eo cum intentione lucri.* Si tamen equum bonâ fide ad creditum vendidisti Cajo, erga justum pretium, & Cajo indigens pecuniâ eundem tibi emendum offerat, ex communiori sententia sine usu-

usurâ eum emere potest minori pretio, imò eo pretio, quo emuntur res ultrò ablata, & pro tertiâ parte vilescentes Ratio est, quia vi primæ venditionis nihil exigitur, sed Cajus liberè & sine ullo pacto antecedente equum revendit tibi, qui æquè habes jus illum emendi ac alius; cavendum tamen est à scandalo, & usurâ saltem mentali; quæ tum esset, si nolens dare mutuum, eâ intentione venderes equum, ut Cajus, quem scis pecuniâ indigere, cogatur tibi minore pretio revendere. *Viva q. 4. n. 3.* & alii.

23. 13. Non licet emere rem infra condignum propter anticipatam solutionem, v. g. nunc emo & solvo tuam lanam duobus aureis, quam habebis, & trades in Augusto, quando valebit tribus, aut quatuor, est enim virtuale mutuum; putat tamen *Tambur.* id licere, si spontè offerantur, merces enim spontè oblata vilescent.

24. 14. Quid de hoc contractu: Vendo & trado tibi fundum pro 100. quia tamen pecuniam non habes, solves pro pensione annuâ quinque, usque dum reluas capitale: an hic contractus est usurarius? pro affirmativâ facit, quòd videatur illa pensio exigi ob solam dilationem capitalis, idèòque ex virtuali mutuo, quod est usura, negativa tamen, quam tenent *Molin. Lug.* & alii, videntur in praxi tuta, & probabilis. 1. quia venditor fundi non obligatur tradere fundum ante solutionem pretii, quòd ergo citiùs tradat, est ei liberum, & pretio æstimabile propter fructus inde percipiendos. 2. Cùm non teneatur tradere fundum, posset tradere solum dominium directum, reservato sibi dominio utili, & pro illo aliquid accipere.

15. Quid

15. Quid si Rex debeat mille Cajo, qui ob
 difficilem Regis conventionem libenter debitum
 venderet pro 500. an ego, qui Regi debeo 1000.
 Regem rogare possim, quatenus debitum suum
 erga meum commutet, & sub spe talis commu-
 tationis, emere præensionem Caji pro 500. &
 sic extinguere 1000. R. Si Rex commutet,
 seu transferat suum debitum in te, postquam emi-
 sti præensionem Caji, justè procedis; suppono
 enim, quòd ob difficilem Regis conventionem
 præensio Caji justè emi potuerit pro 500. Ne-
 que Regi facis injuriam, quia ejus debitum per
 simile debitum compensatur; post translatum au-
 tem in te debitum Regis, non potes à Cajo præ-
 ensionem minoris emere, sed debes solvere mil-
 le, quia tota obligatio Regis in te translata est;
 ergo sicut ille debebat solvere mille, sic & tu ces-
 satque difficilis conventio, propter quam præen-
 sio Caji minùs valebat. V. *Cas. seq. n. 7.*

16. An debitum liquidum & certum, v. g. 26.
 100. Imper. post annum solvendum, secluso pe-
 riculo, damno, & lucro cessante, nunc emi pos-
 sit pro 90. Affirmant multi apud *Less. Leur l. 3. tit.*
7. 9. 233. Rationem dant, quia jus ad rem,
 v. g. pecuniam, communi æstimatione minus va-
 let, quàm ipsa res, ergo minoris emi potest, id-
 que non tantùm à tertio, sed etiam ipso debitore.
 Verùm opposita sententia est verior, & commu-
 nior; quia debitum liquidum 100. Imper. secluso
 omni periculo, molestiâ, damno vel lucro cessante,
 tantùm valet 100. tunc enim non est ratio, cur
 pecunia præsens plus valeat, quàm futura, sed il-
 lud debitum est pecunia futura. In praxi tamen
 debitum rarè est ita liquidum, quin adsit ali-
 quod periculum, præsertim si sponte offeratur,
 ideò-

ideòque tunc viliùs emi poterit. *Lug. num. 96.*
Castrop. Leuren. l. c.

27. 17. Usuram admittis, si apud Cajum deponas pecuniam, datâ ei facultate eâdem pro libitu utendi sub obligatione tibi pro usu annuo dandi 6. vel 10. in 100. Ratio est, quòd hic sit virtualiter mutuum; eo ipso enim; quò das usum pecuniæ absolutum, etiam das dominium, cum talis usus à dominio pecuniæ sit inseparabilis; sed ratione mutui aliquid accipere supra sortem est usurarium; ergo. Quòd si Cajo mutuum dare nolis, sed emas ab eo equum pro 100. eumque eidem eloces pro 10. per se loquendo usuram non admittis, dummodo verè in eas contractum locationis, periculumque equi in te suscipias. Ratio est; quia nihil accipitur ratione mutui, sed ratione locationis, quod licitum est; dixi, per se loquendo, nam & hic periculum est usuræ mentalis & palliatæ.
28. 18. Si Cajus habet jus saltem probabile venandi in tua sylva, transeundi per tuum agrum &c. si eâ conditione mutues, ut hoc jure non utatur; usuram committis; si verò jus id faciendi non habet, sed iniquè præterdit, potest licitè mutuare, ut abstineat, quia sic novum onus non imponis, cum absque eo obligetur abstinere ab iniquâ rei alienæ usurpatione. Quòd si mutuans dicat: Nolo te obligare ad non utendum jure tuo venandi, si tamen venatus fueris, statim cessabit mutuum, *Laym. Lug. num. 53.* putant, id non esse usuram, cum sit tantum statuere terminum mutui, quod liberum est mutuanti; sed & hic videtur esse periculum palliatæ usuræ.
29. 19. Si promisisti usuras solvere, non potes contractum alteri cedere, ei tradendo summam

mutuò acceptam cum obligatione solvendi usuram; cum enim tu summæ mutuatæ sis dominus, tam alteri cedendo cum obligatione usuraria, novum contractum usurarium constituis. Sed quid si me mutuò acceperis 100. & ratione damni mihi emergentis justè te obligaris ad 110. an potes sine usura hunc contractum cedere Cajo, cum obligatione, ut loco tuû mihi solvat 110.? Pro affirmat. est, quòd hic contractus sit justus, & utèrque juri suo cedere possit. R. Si tu ex mutuo alteri cedendo, etiam patiaris damnum in 10. potes et hunc contractum cedere, aliàs non. Ratio est, quia cedendo tuam obligationem Cajo, inis novum contractum mutui, ergo si tu damnum non patiaris, & tamen accipias aliquid ultra sortem, es usurarius.

20. Usurarius probabiliùs fit dominus usuræ, quia mutuarius ordinariè vult absolutè & efficaciter transferre dominium; & licèt secundùm quòd translatio sit involuntaria, est tamen simpliciter voluntaria, veluti donatio facta ex metu iniusto, qui per se non irritat contractum, sed tantùm facit rescindibilem ad arbitrium illius, qui iniustum metum patitur, *Scotus in 4. distinct. 15. q. 2. a. 3. Nav. Lug. num. 206.* tenetùrque usurarius ad restitutionem, non ex re acceptâ; quia fit ejus dominus, sed ex injusta acceptione, ita ut non tantùm rem ipsam, sed etiam omnes fructus, omne lucrum cessans & damnum emergens restituit debet. Dixi; ordinariè, nam si mutuarius absolutè non vellet transferre dominium rei usurariæ, eò quòd sciret, se ad hoc non obligari, usurarius non acquireret ejus dominium, per consequens obligaretur eam restituere ex re acceptâ.

O

Si

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

Si aliquid datum est ex mera liberalitate vel benevolentia, etiamsi fortè acceptetur intentione usurariâ, retineri potest, quia nulla intercessit realis injuria, nec usura mentalis, nec mutuum est causa donationis, sed liberalitas animi, *Sylv. v. usura 6. Azor. Pyrrh. num. 139.* Idem probabilis dicendum, si mutuarius donet aliquid ex timore orto ab intrinseco, v. g. ne dicatur ingratus, ne capitale citò repetatur, ne mutuans alia vice neget mutuum, &c. Dixi, ex timore intrinseco, nam si mutuans hunc timorem incussit, tenetur restituere, quia est causa injusta donationis.

31. 21. Principes ex justa causa & ita exigente bono communi, usuras permittere possunt, non quidem eas approbando; sed eas non puniendo; qui tamen compellit ad solvendam usuram, vel impedit, quò minus usura soluta restituatur, peccat contra justitiam, & in defectu usurarii tenetur ad restitutionem, circa cooperatores *Lugo num. 214.* hanc tradit regulam: Omnes illi deficiente usurario tenentur restituere, qui ita ad usuram cooperantur, ut solvens usuram sit rationabiliter invitus, quia tales sunt causa efficax & injusta damni: ratione tamen quorumcunque cooperatorum, v. g. deportantium, aut numerantium pecunias, Dominus non videtur esse semper invitus, cum aliquorum actiones velit poni, ut sic impetret mutuum; qui verò sunt causa non præcisè, ut detur mutuum, sed ut detur (sub obligatione solvendi usuras, quoad hos semper censetur invitus.

32. 22. Usurarius publicus & notorius, ex dispositione Juris Civilis & Can. incurrit pœnas sequentes: 1. Fit infamis infamiâ Juris. 2. Non admittitur ad oblationes sacras faciendas, neque ad S. Synaxin.

maximè, aut absolutionem Sacramentalem, donec
 iurisfecerit, vel idoneam cautionem præstiterit. 3.
 Nec ad Ecclesiasticam sepulturam. 4. Non potest
 validè facere testamentum, nisi præstita ante mor-
 tem sufficiente cautione &c.

CASUS LV.

De Emptione & Venditione.

Hensius Senator 1. 2. Sciens valorem pecunie
 esse minorem varia emit. 3. Qua ante tra-
 ditionem vel pereunt, 4. Veleorum fructus à vendi-
 te sunt consumpti. 5. Res suas vendit supra pre-
 tum à Principe taxatum. 6. Vendit chyrographum
 Cui, quem scit non esse solvendo. 7. Redemit tuum
 chyrographum continens mille, pro quingentis. 8.
 Curaras & singulares quovis pretio. 9. Ordinario
 pretio emit agrum, in quo scit latere venam auri:
 alturam, in quâ scit latereraram artem, 7. Item
 res spontè oblatas, vel sub hastâ venditas, chyrogra-
 pha emit infra dimidium, 10. Vendit res vitiosas
 non manifestato vitio. 11. Res alteri jam venditas.
 12. Furivas. 13. Quarum valorem vendens ig-
 noravit. 14. Bona fidelium in bello injusto ab hoste
 capta. 15. Bona Ecclesia ab hæreticis occupata.
 16. Cum sociis omne frumentum emit, ut alii ab
 ipso cogantur carius emere. 17. Spargit navium
 immersionem, ut pretium crescat, & falso jurat,
 se carius emisse, quàm emerit. 18. Ut debita sibi
 summissa solvat, munera accipit. 19. Ignoranter
 emit rem censui subjectam, & hypothecam. 20.
 Mendacio impedit, quominus consanguinei ven-
 den-